

Intenzita využití zahraniční přítomnosti v regionech v kontextu investičních pobídek

Ing. Sylvie Kotíková, Ph.D.

Obsah příspěvku

- ▶ Dokáže české podnikatelské prostředí plně absorbovat především efekty spillovers, přejímat technologie, know-how a management lidského kapitálu od úspěšných zahraničních podniků?
- ▶ Rozporuplnost udělování investičních pobídek.
- ▶ Efekty působení nadnárodních společností v hostitelských regionech.
- ▶ Ukazatel intenzity využití zahraniční přítomnosti.

Rozporuplnost investičních pobídek

- ▶ Pobídkové přerozdělování.

Zdroj: vlastní zpracování

- ▶ Přínosy pro svou podobu externalit nejsou plně kvantifikovatelné.

Ekonomické efekty přímých zahraničních investic

- ▶ Přínosy přímých zahraničních investic (PZI) nejsou plně vyčíslitelné

PŘÍMÉ

- POZITIVNÍ (vytvoření nových pracovních míst, dostupnost moderních technologií a další)
- NEGATIVNÍ (nestabilita investic, přebírání pracovníků a další)

NEPŘÍMÉ

- POZITIVNÍ (Crowding-in efekt, spolupráce s domácími podniky a další)
- NEGATIVNÍ (Crowding-out efekt, vznik duální ekonomiky a další)

- ▶ Efekty přelévání (spillovers) - vedlejší doprovodné efekty lokalizace mající podobu externalit.
- ▶ Předpokládá se, že celkový přínos PZI bude vyšší než rozsah udělené veřejné podpory.

Identifikace dopadů nadnárodních společností

- ▶ Nepřímé efekty působení nadnárodních společností jsou analyzovány především na úrovni jednotlivých ekonomik, popř. z hlediska určitých odvětví.
- ▶ Driffield a Hughes (2003) upozornili na skutečnost, že rozdíly uvnitř států mohou být větší než mezi státy.
- ▶ Přestože se jedná o výrazný dopad působení zahraničních investorů na hostitelský region a jeho podnikatelské prostředí, podrobnější kvantifikace efektů PZI či obecně působení nadnárodních firem na lokálních úrovni uvnitř jednotlivých států v porovnání s hodnocením dopadu na úrovni jednotlivých států se objevuje sporadicky.
  - ▶ PROBLÉM I. komplikovaný sběr dat.
  - ▶ PROBLÉM II. makroekonomický koncept konkurenceschopnosti států není možné plně aplikovat na regionální úroveň.

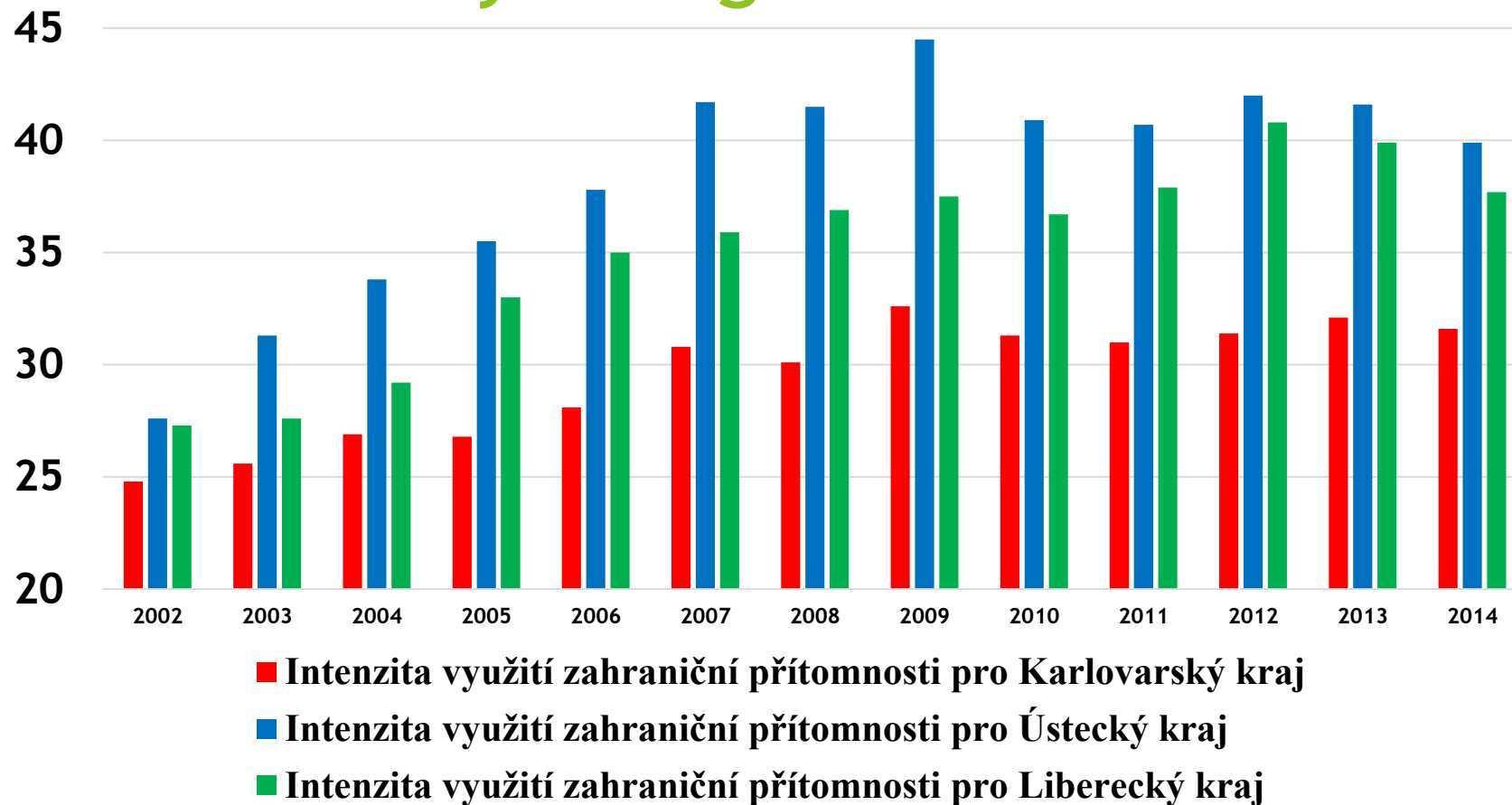
Cíl a metody

- ▶ Cílem příspěvku bylo zjistit, jak se dokázala přítomnost nadnárodních firem projevit v růstu produktivity práce skupiny regionů České republiky (Karlovarský, Ústecký, Liberecký kraj).
- ▶ Ukazatel intenzity využití zahraniční přítomnosti (IT), pomocí kterého je možné sledovat stupeň, resp. míru schopnosti regionu využít působení daných společností.
- ▶ Zkonstruovaný ukazatel *IT* lze vypočítat následujícím vztahem:
- ▶
$$IT_n = \frac{AP_{Li}^{reg}}{\sum(AP_{Li}^{FDI} FP_i^{reg}) / \sum FP_i^{reg}} \times 100$$
- ▶ AP_{Li}^{reg} je produktivita regionu v daném roce *n*,
- ▶ AP_{Li}^{FDI} je produktivita zahraničních firem dané země (vyjádřená jako produktivita země původu investora) ve zkoumaném regionu v roce *n*,
- ▶ FP_i^{reg} je podíl zaměstnanců zahraničních firem dané země ve zkoumaném regionu v roce *n*.

Cíl a metody:

- ▶ Ukazatel IT má několik předpokladů, které je při jeho interpretaci nutné znát. Zásadní jsou pak především tyto dva:
  - ▶ Nezohledňuje jiné faktory růstu produktivity regionu (tedy faktory růstu, které mohou být vyvolány např. růstem technologické vyspělosti českých firem bez vlivu zahraničí nebo vnější faktory ekonomického růstu - růst či pokles makroekonomických ukazatelů v zemi, změny institucionálních podmínek atd.).
  - ▶ Abstrahuje od vzájemného působení (interakce) na růst produktivity mezi regiony.
- ▶ Vývoj intenzity využití zahraniční přítomnosti je sledován v letech 2002 - 2014.
- ▶ Zdrojem dat je databáze CzechInvestu, výroční zprávy analyzovaných firem, statistiky OECD a Českého statistického úřadu.

Intenzita využití zahraniční přítomnosti ve zkoumaných regionech

Zdroj: vlastní zpracování na základě výpočtů z dat OECD, ČSÚ, CzechInvestu a výročních zpráv analyzovaných společností

Závěry

- ▶ Výsledky ukazují nelichotivou pozici Karlovarského kraje, schopnost vstřebat působení přímých zahraničních investic zde byla nejnižší. Toto zjištění zároveň podtrhuje slabé stránky trhu práce a zdůrazňuje nevyužívání komparativní výhody regionu.
- ▶ Všem krajům se trendově podařilo zvyšovat svou absorpční schopnost využívat technologických možností plynoucích z lokalizace nadnárodních firem. Ve vyšší míře byla absorpční schopnost identifikována logicky u regionů s vyšší mírou zahraniční přítomnosti.
- ▶ V rámci dalšího výzkumu by bylo vhodné sledovat ve stejném období velikost technologické mezery mezi regionálním podnikatelským prostředím a analyzovanými společnostmi. Tím by byly získány další důležité informace pro určení závěrů týkající se identifikace spillover efektů v českém podnikatelském prostředí a rovněž i přínosnosti investičních pobídek. Vždyť jeden z cílů udělování tohoto druhu veřejné podpory je právě tvorba spillover efektů.

Děkuji Vám za pozornost.

► Ing. Sylvie Kotíková, Ph.D.